

„De Darde Klokke”

Augustus

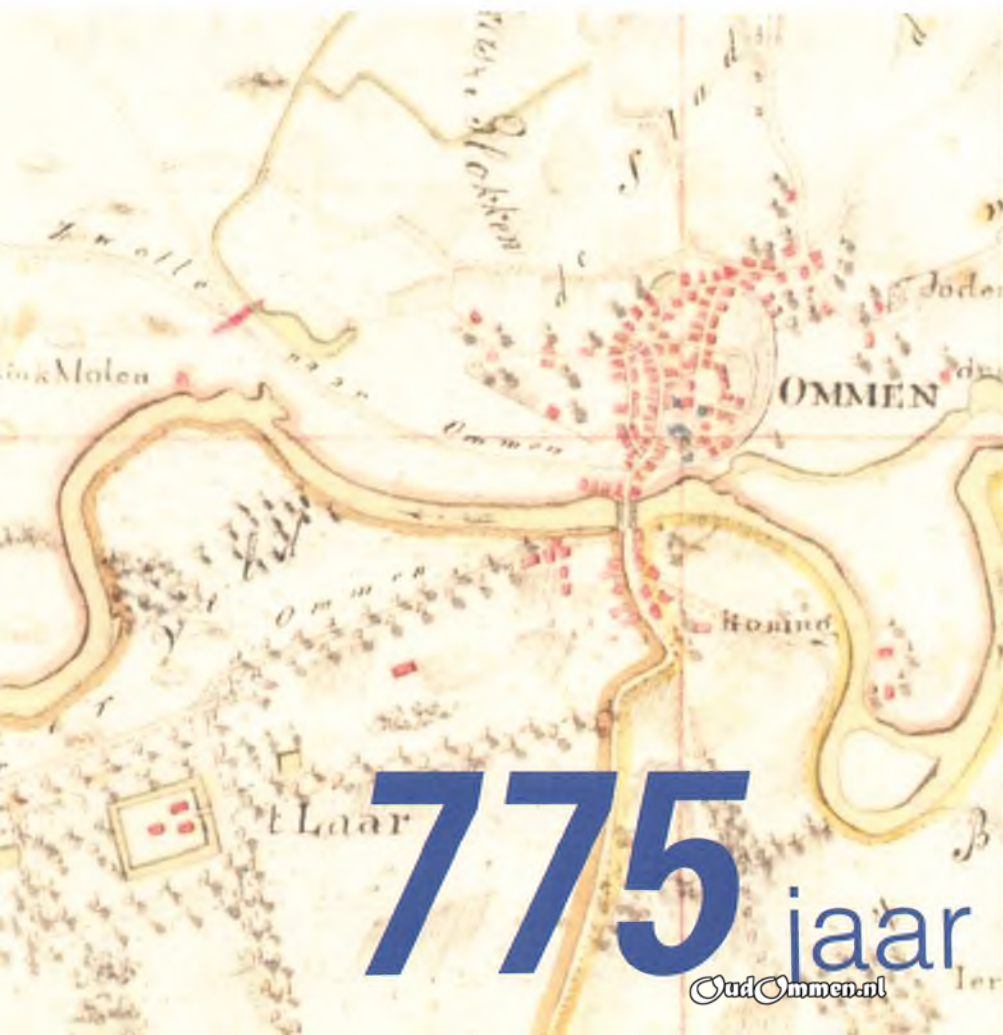
2023

EDITIENUMMER

208

Drie moandeleks tedschrift veur Ommen

in samenwerking met Cultuurhistorisch Centrum Ommen

775 jaar

OudOmmen.nl

1248 - 2023

OMMEN

STICHTING DE DARDE KLOKKE STICHTING OUDOMMEN.NL

Voorzitter

Harry Woertink
T 0529-452963

Secretaris

Sir Schokkenbroek
Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
E dedardeklokke@gmail.com / sir@oudommen.nl

Penningmeester

Albert van der Vegt
Sperwer 34, 7731 KB Ommen

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl

CULTUURHISTORISCH CENTRUM OMMEN

Voorzitter

Gerry Arts-Moerman
T 06-22246510

Secretaris

Jan Doedens
Koekoeksbloemstraat 12
7731 WB Ommen
T 06-31553719
E j.doedens@hetnet.nl

Penningmeester

Herman Kortman
T 06-23944250

www.museum-ommen.nl

HISTORISCH MUSEUM OMMEN

Den Oordt 7, 7731 CM Ommen

GEMIENSCHOP OLL OMMER

Veurzitter

Johan Dankelman
T 0523-676269
M 06-17174249

Schriefster

Wilma Runhart
De Haar 19, 7738 PV Witharen
E wilmarunhart@hotmail.com
T 0523-676287

Penningmeester

Harry Prenger
06-28956863

**Overname van artikelen toegestaan
met bronvermelding.**

www.dedardeklokke.nl
www.oudommen.nl
www.museum-ommen.nl

Drie maandeleks tidschrift veur Ommen ism:
Gemeenschap van Oll Ommer
Cultuurhistorisch Centrum Ommen
OudOmmen.nl

Redactieadres

Patrijsstraat 39, 7731 ZL Ommen
T 0529-463111
E dedardeklokke@gmail.com

www.dedardeklokke.nl

Lidmaatschap CCO

- € 25,50 per jaar lidmaatschap CCO inclusief abonnement De Darde Klokke.
 - € 27,50 per jaar bij niet automatische afschrijving.
- Betaling op IBAN NL97 RABO 0378 9039 77 t.n.v. CCO

Abonnement De Darde Klokke

- Voor betaling van abonnement op De Darde Klokke 8,00 per jaar (4 nummers) Betaling op IBAN NL72 INGB 0003 0435 54 of
- IBAN NL08 RABO 0348 9059 04 beiden t.n.v. 'De Darde Klokke' te Ommen.

Notarispost Ommen
Tuincentrum Jurrie Baas
Go Makelaars Weenink Jansen
Aannemersbedrijf M. van der Vegt
Jouw Printshop
Douwe's Dump
Installatiebedrijf Groen Ommen
Autoschade Huysmans
Ommer Automaten
Bandenservice Ommen
Pearle Opticiëns
Schildersbedrijf Van Elburg
Dakdekkers- en Renovatiebedrijf
E. van der Linde Ommen BV
Café-Restaurant 'De Nieuwe Brug'
Slaapkenner Touwen
Stucadoorsbedrijf Rinus Zwanepol
Dunnewind Groep BV
Vechtdal Uitvaartverzorging

Bouwbedrijf Vonder BV
Van der Bent Houtbouw
Ekkelenkamp
lunch - patisserie - diner- ijssalon
M. Dunnewind Radio, TV en witgoed
Lennips groep Vastgoed Onderhoud
Takman Gereedschappen
Cents Autocentrum
Café-Restaurant 'Flater'
Wijnhof dranken & delicatessen
OCB Bouw bv
Kompanen
Restaurant-Catering 'De Bootsman'
H. Steen bv verhuizingen en transporten
Gotink-Oco Maaltijden
Bungalowpark 'Hoge Hexel'
Expert Ommen
Bentum Nijboer Notarissen
Hovenier Arjan van der Veen
Nijkamp Installatietechniek

Brasserie Tante Pos
Goudsmid Atelier & Juwelier Zandbergen
Bakkerij van der Most
Freesverhuur Ommen
Timmer- & Onderhoudsbedrijf Kleinlugtenbelt
Sportrijk fit & gezond Ommen
Kapsalon de Kapper
Van Elderen accounts belastingadviseurs
Zorgboerderij 't Schöttincksflier
De Lange Keukens
Culinair bij u thuis
Makelaarskantoor Sallands Goed
Huiskes Hovenier
Van Kesteren Schoenreparaties
EP Ommen
Grondman Bouwservice
A. Visscher, hoveniersbedrijf
Wildthout, Hotel & Restaurant
Jumbo Ommen
Rina Uulders, uitvaartverzorging

Wij worden financieel ondersteund door Rabobank Vaart & Vechtstreek

Vrijheid en recht

Bovenstaande twee woorden zijn te lezen in onderstaande brief van Bisschop van Utrecht Otto III waarin hij Ommen in 1248 stadsrechten verleende. Dit jaar – 2023- staat in het teken van het vieren van 775 jaar stadsrechten. Moge de stad Ommen tot in lengte van dagen leven vanuit die vrijheid en die gerechtigheid opdat het goed zij hier te leven en te werken.

De vertaling van de destijds in het Latijn gestelde brief luidt: "Aan allen die dit zullen lezen maken wij bekend, dat wij aan alle tegenwoordige en toekomstige inwoners van onze stad Ommen goedgunstig dezelfde vrijheid hebben verleend als de inwoners van de steden Deventer, Zwolle en Kampen van ons genieten en van onze voorgangers gewoon waren te ondervinden, tot welzijn en nut van onze Utrechtse kerk, tot heil van onze Utrechtse kerk tot heil van de stad Ommen zelf vrij zal zijn. Wij gelasten aan een ieder en aan allen, dat zij niets ondernemen tegen de vrijheid welke wij aan voornoemde mensen en plaats hebben geschonken, maar wij willen dat deze ten opzichte van iedere inwoner der plaats worden uitgeoefend en in goede trouw worden bevorderd en wij schrijven voor, dat dit alles onverkort zal worden nagekomen".

Wat weten we van de geschiedenis of zijn we die vergeten? Een volk dat, om welke reden dan ook, de geschiedenis niet meer kent van zijn land, zijn steden en zijn dorpen, heeft geen weet meer van de ernstige lessen van de geschiedenis, kan daarom het heden niet verstaan en heeft ook geen visie voor de toekomst.

Deze uitgave van De Darde Klokke staat in het teken van 775 jaar geschiedenis van Ommen. Een rijke geschiedenis die niemand mag vergeten.

Veel leesplezier.

De redactie.

Abonnementsgeld

Het abonnementsgeld voor het blad "De Darde Klokke" is € 8 per jaar. Hiervoor ontvangt u dus 4 nummers (€ 2,- /st.) per jaar.

De historie van Ommen vertelt ons dat er ooit drie luidklokken hebben gehangen in het klokkenhuis van de (Hervormde) kerk in de Brugstraat. In het Rampjaar 1672 is een van deze klokken gestolen door soldaten uit het Münsterland onder leiding van de bisschop van Münster. Het is ze echter niet gelukt de zware luidklok mee te nemen. De soldaten kwamen niet verder dan de haven. Het verhaal vertelt verder dat de zware koperen of bronzen klok over boord is geslagen, in het water terecht kwam – van wat nu Burggraven wordt genoemd – en op de bodem ligt van een vroegere rivierarm van de Vecht. Vanaf het ontstaan van dit Ommer historisch tijdschrift wordt de 'derde klok' weer symbolisch geluid met de naam "De Darde Klokke", de naam dus van dit tijdschrift geschreven in Ommer dialect.

Omslag: op de omslag staat de Kadastrale kaart 1811-1832: verzamelplan Ambt Ommen, Overijssel (MIN04040VK1) en daarop het gemeentewapen van Ommen. Op 24 december 1955 heeft de Hoge Raad van Adel dit per Koninklijk Besluit aan de gemeente Ommen toegekend.

De foto's in dit blad zijn aangeleverd door de betreffende auteur, uit het fotoarchief van OudOmmen.nl, CCO of anderszins zoals bij het artikel/foto is aangegeven.

Het is niet onze bedoeling eventuele rechten van derden opzettelijk te schaden.

Waarom Ommen stadsrechten kreeg	blz. 2
De bisschop van Utrecht	blz. 3
Stadsbrief verloren	blz. 4
Als de stadsklokken luiden	blz. 5
Kerk ouder dan stadsrechten	blz. 6
Hessel Mulert	blz. 7
Ommen omringd met muren en poort	blz. 8
Ommen aan de Vecht	blz. 9
Ommen aan de Hessenweg	blz. 11
Ommen strategisch gelegen	blz. 12
Door 'vreemdelingen' groot gemaakt	blz. 13
Het stadswapen van Ommen	blz. 14
Ommen, van marke naar stad	blz. 16
Op de markt is je gulden een daalder waard	blz. 17
De burgemeesters van Ommen	blz. 19

Waarom Ommen in 1248 stadsrechten kreeg

De strategische ligging van Ommen ten opzichte van de Vecht en de Regge zal ongetwijfeld de doorslaggevende stem van de bisschop Otto III zijn geweest om in 1248 Ommen stadsrechten te verlenen. Samen met Zwolle en Hardenberg vormde Ommen namelijk een versterkte plaats tegen de Drenten, die in opstand waren geweest. Het is dit jaar 775 jaar geleden dat de stadsrechten zijn verleend. Ommen zelf bestaat al langer.

Oversticht

Noordoost-Nederland, toen bekend onder de naam Oversticht, maakte in de late middeleeuwen deel uit van het bisdom Utrecht met aan het hoofd de bisschop. Om de bewoners van de veroverde gebieden in bedwang te kunnen houden werden burchten gebouwd op strategische plekken. Zo ook op het punt waar Vecht en Regge bij elkaar komen. Deze zogeheten kasteelmotte had een dreigende werking onder andere tegen de opstandige Drenten. Een ketting over de rivier was goed om schepen tegen te houden en vaak moest ook tol betaald worden. Vermoedelijk zal de bisschop zijn tenten hebben opgeslagen nabij de plek tussen de Regge en de Vecht.

Slag bij Ane

Kort na 1215 verzamelde de bisschop van Utrecht, Otto II, hier zijn troepen om de Drenten onder leiding van Rudolf van Coevorden te bestrijden. Maar de bisschoppelijke troepen werden verslagen. Doch bisschop Otto liet dat er niet bij zitten en vanuit Ommen zou opnieuw een aanval gedaan worden op de Drenten. Daartoe verzamelde hij in 1227 in Ommen een grote legermacht voor de Slag die de geschiedenisboeken in ging als de 'Slag bij Ane'. Op 28 juli 1227 werd het bisschoppelijk leger bij Ane totaal verslagen en de bisschop op gruwelijke wijze afgemaakt.

Een mooi voorbeeld van een motteburcht. Een ronde ringburcht, gebouwd in de 12e eeuw. De ringburcht is hoog gelegen op een motteheuvel met een lager gelegen voorburcht.

Dergelijke grote troepenconcentraties kunnen ook alleen mogelijk zijn geweest, wanneer er goede wegen naar

Ommen leidden. Dat moet dus in die tijd wel het geval geweest zijn.

1248

Na verlening van het stadsrecht in 1248 werd de stad Ommen omringd met muren, wallen en poorten. Buiten de wallen was om de stad een gracht gegraven, die in verbinding stond met de Vecht. Aangenomen wordt dat het ging om houten vesten en omheiningen. De eerste schermutseling waar de stad Ommen mee te maken kreeg was op 9 mei 1330 als een troepenmacht Ommen binnenvalt. De heren van Rechteren en van Voorst voerden een oorlog tegen Bisschop Jan van Diest, waarbij Ommen het middelpunt van het krijgsumroer werd. Huizen werden in brand gestoken en alle vesten en muren met de grond gelijkge maakt. Het ontbrak de bisschop aan geld om de muren weer te laten opbouwen, want de stad bleef jarenlang ontmanteld.

Plek van de kasteelmotte aan de Zwolseweg, tussen de Regge en de Vecht, een burcht met daarop een toren om de Drenten tegen te houden. Helaas is het "kasteel" eeuwen geleden verloren gegaan en rest alleen nog de motteheuvel.

Nieuwebrug

Terugkomend op de bereikbaarheid van Ommen. In 1391 kwam er voor het eerst een brug over de Regge: de Nieuwebrug. Daardoor werd Ommen een belangrijke passage voor het 'verkeer' tussen Utrecht en Twente. De weg van Twente naar Zwolle liep via Nieuwebrug. 'Nijerbrugge' lag min of meer in het midden van de provincie en er waren goede en grote wegen naar alle kanten. Naar het noorden de verbinding met Ommen en Hardenberg-Coevorden. Naar het zuiden een weg over Archem-Hellendoorn en verder zuidwaarts, aansluitend op de grote weg van Deventer naar Münster, welke door Twente liep. Kortom, Nieuwebrug lag op een knooppunt van wegen. Eeuwen terug vergaderden machtige ridders en invloedrijke burgers uit heel Overijssel dan in herberg Nieuwebrug over gewichtige zaken. In 1482 komt Nieuwebrug voor het eerst als vergaderplaats van het provinciale bestuur voor. Hier lagen enkele boerenherbergen die "cost ende dranck" verschaften aan de hooggeplaatste bezoekers. Zo'n landdag kon overigens met gemak een week duren.

De bisschop van Utrecht

Om als plaats stadsrechten te krijgen moest je natuurlijk wel bestaan. Wanneer dat voor het eerst is geweest voor Ommen is niet goed vast te stellen en wanneer de eerste bewoners hier kwamen evenmin. Wel is bekend dat omstreeks het jaar 1000 aan de Vecht mensen woonden, op de plek wat thans de plaats Ommen is.

Waar Ommen haar naam aan ontleent zijn meerdere veronderstellingen. De uitgang "men" heeft Ommen gemeen met de buurtschappen Besthmen en Giethmen, welke oude namen oorspronkelijk Bestheim en Gietheim zijn geweest; Ommen zal "Omhein" hebben geheten. Aan het veer over de Vecht zou een Huis of Heim hebben gestaan, dat bewoond werd door een dienaar van de bisschop van Utrecht die het veer in pacht of leen had. Om dit Huis zouden dan langzamerhand meer woningen zijn gebouwd en de plaats waar dit gebeurde met de naam "Omheim" zijn aangeduid. De naam Umme komt al voor in een brief van 1133, waarin de naam Engelbertus de Umme wordt genoemd.

Bewoningsgeschiedenis

Ommen kent een bijzonder lange bewoningsgeschiedenis. De hoge dekzandruggen langs de Vecht waren vanaf 9.000 v. Chr. een geliefde verblijfplaats van rondtrekkende jagers-verzamelaars. Ze leefden van de jacht, visvangst en verzamelden vruchten en noten. Vanaf 5.000 v. Chr. vestigden zich de eerste boeren in deze streken. Ze legden bescheiden akkertjes aan en hielden vee. Evenals hun jagende voorouders maakten ze uitsluitend gebruik van stenen en houten gebruiksvoorwerpen. De aanwezigheid van prehistorische bewoners is in Stegeren nog in het landschap zichtbaar in de vorm van tientallen grafheuvels. De grafheuvelgroep ook wel tumuliveld geheten dateert van de laatste steentijd tot en met de ijzertijd. Het grootste terrein met minimaal 36 heuvels uit de ijzertijd staat in de volksmond bekend als Calsum, wat "dodenheem" betekent. Opmerkelijk genoeg zijn de oudste grafheuvels het grootst. Eerder werden de doden onder deze heuvels begraven. Later werden ze gecremeerd en in urnen bijgezet in grafvelden met veel kleinere heuveltjes en greppels rondom, de zogenaamde urnenvelden.

Prathoek

Over de Slag bij Ane van 1227 is bekend dat bij het bisschoppelijke leger ook ridders meevochten die afkomstig waren uit Beerze en Stegeren. Uit Stegeren, wonende op Erve Praestinck gaat het om de familie Van Steijgeren. De buurtschap zou later naar hen vernoemd worden. Een oorkonde uit 1240 zegt dat een stuk land in de bocht van de Vecht onder Stegeren geschonken wordt aan het Zwartewatersklooster in Hasselt. Niet wordt uitgesloten dat hier de vermoorde mannen van de Slag bij Ane tijdelijk zijn begraven of

In 1998 bij de viering van Ommen 750 jaar stadsrechten werd een standbeeld van bisschop Otto III op het Vrijthof geplaatst als herinnering dat hij in 1248 Ommen stadsrechten verleende.

als begraafplaats diende voor een gesneuvelde zoon van de dienstmannen-familie van Steijgeren, voordat ze zijn herbegraven bij het Zwartewatersklooster. Dat stuk land in de bocht van de Vecht betreft een dode arm van de Vecht, dat in de volksmond als "Prathoek" wordt aangeduid, kennelijk een afkorting van Praestinck naar Prat.

Marken

Eeuwenlang hebben de boeren met hun bedrijven de geschiedenis van het platteland bepaald. Vanaf het jaar 1350 tot aan 1850, dus vijf eeuwen lang werd in Nederland het platteland ingedeeld en bestuurd door de Marken en haar besturen. Zowel de verdeling van de gronden alsook de rechtszaken die met deze verdeling en het beheer daarvan te maken hadden, werden door de Marke-besturen bepaald. Het grondgebied van stad en ambt Ommen was verdeeld over 14 Marken: Stad Ommen, Varsen, Stegeren, Arriën, Vilsteren, Giethmen, Besthmen, Zeesse, Archem, Junne, Eerde, Beerze, Lemele en Dalmsholte.

De bisschop had grote belangen bij de beveiliging van een zijner grenssteden Ommen. In Ommen, gelegen aan een zo belangrijke rivier de Vecht kon immers tol geheven worden om zo de steeds ledige bodem van de schatkist te kunnen vullen. Daags na Bartholomeusdag (24 augustus) op 25 augustus van het jaar 1248 besloot Bisschop Otto III Ommen dan ook stadsrechten te schenken. Daardoor kreeg Ommen dezelfde rechten als Deventer, Kampen en Zwolle.

Stadsbrief verloren

De originele stadsbrief waaruit blijkt dat Ommen op 25 augustus 1248 stadsrechten kreeg is verloren. Wel zijn later meerdere keren de stadsrechten van Ommen bevestigd. Toch is er wel eens discussie of de Ommer stadsrechten echt zijn.

Echter, een 17e-eeuws afschrift van de stadsbrief uit 1248 bevestigt nog eens klip en klaar dat ze wel echt zijn. Weliswaar is ze overgeschreven, zo kan bevestigd worden uit het handschrift, waarbij ook een schrijffoutje is gemaakt in het jaartal door de 4 aan te zien voor een 0: 1208 moest 1248 zijn. Maar niettemin doet de inhoud authenticiteit aan!

Vertaling inhoud brief stadsrechten

De vertaling van het in het Latijns opgestelde afschrift uit de 17e-eeuws luidt als volgt:

"Otto, door de genade Gods Bisschop van Utrecht. Aan allen die dit zullen lezen maken wij bekend, dat wij aan alle tegenwoordige en toekomstige inwoners van onze stad Ommen goedgunstig dezelfde vrijheid hebben verleend als de inwoners van onze steden Deventer, Zwolle en Kampen van ons genieten en van onze voorgangers gewoon waren te ondervinden, tot welzijn en nut van onze Utrechtse kerk, tot heil van onze gelovigen; en wij bepalen dat de stad Ommen zelf vrij zal zijn. Wij gelasten aan eenieder en aan allen, dat zij niets ondernemen tegen de vrijheid welke wij aan voornoemde mensen en plaats hebben geschonken, maar wij willen dat deze ten opzichte van ieder inwoner der plaats worde uitgeoefend en in goede trouw worde bevorderd, en wij schrijven voor, dat dit alles onverkort zal worden nagekomen.

Gegeven en gedaan in Vollenhove in het jaar des Heeren twaalfhonderd en acht, op den derde der week daags na Bartholomeus, in tegenwoordigheid van Gerard van Deister, proost van Deventer, H. onzen kapelaan, I. van Vorste, P. van Putten, Stephanus, Kasteelbewaarder van Coevorden, S. van Gerner, Schout van Salland, Siger schout van Vollenhove, W. Raarding en S. van Gerner, ridders en zeer veel anderen."

Tot zover de 17e-eeuwse vertaling.

De zeventiende-eeuwse kopie van de uitvaardiging stadsrechten van Ommen.

Oudste zegel van de Stad Ommen, hangende aan een acte van 1336.

Getuigen

De naam van de bisschop wordt vermeld met een achttal getuigen, onder wie ridders en de toenmalige schouten van Salland en Vollenhove. Andere bewijzen voor de oude papieren van Ommen als stad zijn de brieven uit 1343 en 1346, waarin bisschop Jan van Arkel de stadsrechten heeft bevestigd. Aan een charter uit 1336 hangt het stadszegel van Ommen, waarvan het huidige gemeentewapen is afgeleid.

Dankzij de stadsrechten werd Ommen voorzien van muren en poorten ter beveiliging van de inwoners. De poorten waren de Arriërpoort, de Bruggepoort en de Varsenerpoort.

Veiligheid

Het wonen tussen de muren van de stad bood de inwoners een zekere beveiliging. Daartegenover werden wel bepaalde eisen gesteld om "borger" van Ommen te kunnen worden. Wilde iemand het borgerschap winnen dan moest hij daartoe een verzoek indienen bij de Magistraat. Werd het goedgevonden dan moest de aanvrager daarvoor een eed afleggen en bovendien een recht betalen, gedeeltelijk in natura en gedeeltelijk in geld. Dat in natura kon de ene keer bier of en wijn zijn, maar ook struikjes of boompjes om op de stadslanderijen uitgeplant te worden. Ook de aanschaf van een leren emmer die gebruikt werd bij de brandweer was een geliefd object om aan nieuwe borgers op te leggen. Borgers van Ommen hadden de verplichting om voor de stad bepaalde werken te doen, variërend van nachtwacht tot vuurwacht. Naast bescherming had een borger het recht handel te drijven binnen de stad, vee op de stadsgronden de Mars en de stadsweide te laten grazen en daarop turf te steken.

Doorwaadbare plaats

Oorspronkelijk is Ommen een nederzetting nabij een doorwaadbare plaats in de Vecht. De geschreven geschiedenis is na te gaan tot ongeveer het jaar 1200. De naam "Umme" wordt al vermeld in 1133. Het stadsrecht werd in 1248 verleend door Bisschop Otto III. Wie de plattegrond van Ommen bekijkt valt duidelijk de ronde vorm op van het stadje. Vrij nauwkeurig is na te gaan waar de oude stadswallen hebben gelegen en op welke plaatsen de Bruggepoort, de Varsenerpoort en de Arriërpoort hebben gestaan. Op de plek van de Arriërpoort is nog altijd een grote kei te vinden waarin de deur van poort zou hebben gedraaid. Op de poorten waren hokken getimmerd, waarin de stad duiven hield.

De plek (Brugstraat/De Poffert,) waar ooit de Bruggepoort stond met de stadsmuur, is hier gemarkeerd met een lijn in de bestrating.

Als de stadsklokken luiden

Bij zonsondergang werden de poorten gesloten. Vooraf luidde men de klokken het zogenoemde Ave Maria-kleppen. De burgers die zich nog buiten de wallen bevonden werden gewaarschuwd dat het tijd was binnen te komen, terwijl de buitenmensen, die nog in de stad vertoefden moesten voortmaken, wilden zij niet voor een gesloten poorten komen te staan en genoodzaakt zijn binnen de stad onderdak te zoeken. Bij het opgaan van de zon werd, eveneens met het Ave Maria-kleppen aan het openen van de poort bekendheid gegeven.

Het luiden van de klokken om negen uur 's avonds zoals dat nog steeds gebeurt vindt in dit oude gebruik zijn oorsprong. Omdat men dan ook nog wel eens een bord pap at voordat de bedstee werd opgezocht, wordt dit klokluiden ook wel de pap- of breiklok genoemd.

Kwam iemand te overlijden dan werd de overledene 'verluid'. De luidklokken waren dan te horen om 11.00 uur voor iemand die overleden was uit de stad en om 13.00 uur voor wie in het buitengebied woonde. Vroeger trokken de Ommenaren zelf aan de touwen die met de luidklokken verbonden waren. Vanaf 1985 – toen een einde kwam aan het met de hand luiden van de klokken – worden ze elektrisch en computergestuurd geluid, via een aan elke klok aangebracht luidwiel, dat zorgt voor een schommelbeweging. De luidklokken hingen eerder aan rechte luidassen. De huidige assen zijn gebogen, waardoor bij het luiden de klepel stil blijft staan en de klok er tegen aan slaat.

Klokkenhuis

Het klokkenhuis met de twee bronzen luidklokken aan de Brugstraat is eigendom van de burgerlijke gemeente Ommen. Deze eigendom komt voort uit de Franse Tijd (1795-1813). Kerktorens of gebouwen met luidklokken kwamen toe aan burgerlijke gemeenten. Bij geval van nood konden deze ingezet worden. De bouw van de kerktoren is overigens van latere tijd. Toren en de kerk zelf zijn eigendom van de Hervormde Gemeente. De toren dateert uit 1860. In 1871 werd de toren door bliksem getroffen en toen zijn de vier-zijorentjes lager gemaakt. De toren is evenals de kerk in 1968/1969 totaal gerestaureerd in de huidige toestand. Daardoor werden de baksteen, de ijzeroerblokken en de hier en daar verwerkte Bentheimer steen en tufsteen weer zichtbaar. Het torenuurwerk is eveneens eigendom van de gemeente Ommen.

Toen zich op een plaats aan de Vecht, waar veel mensen passeerden, een nederzetting vormde waaruit later Ommen ontstond, deed zich al spoedig de behoefte gevoelen aan een kerk. De kerk van Ommen is dan ook al zeker zeer oud en ook het oudste gebouw in de kom van Ommen. Niet voor niets dat het kerkgebouw op de Rijks monumentenlijst staat. Tot de Reformatie (1600) was het een rooms katholieke kerk gewijd aan de Ierse heilige Sint Brigida, die ook in het gemeentewapen van Ommen voorkomt.

Kerk eerder dan stadsrechten

De kerk dateert vermoedelijk uit 1150, maar met zekerheid is vast te stellen dat de kerk in februari 1238 al bestond. Een oorkonde van die datum vermeldt dat bisschop Otto van Utrecht enige inkomsten van die kerk wegschonk aan de Proosdij van Sint-Pieter in Utrecht.

Wat het kerkgebouw betreft, het onderste gedeelte van de muren bestaan uit 11e -eeuws oer- of ijzersteen. Het buitenmetselwerk is hoofdzakelijk 15e -eeuws evenals de vier zandstenen 'ribben' van de gemetselde overwelling van de consistoriekamer. Deze steunen op, als maskerachtige versierde manenkoppen. De westgevel van de kerk bestaat uit 16e -eeuwse tufsteen afkomstig uit de Eifel en is gebouwd na de stadsbrand van 1517.

Bijzonder is verder de ongeveer uit het jaar 1150 afkomstige Romaans doopvont, gemaakt van Bentheimer zandsteen. Weliswaar in 1903 verkocht aan het Rijksmuseum, maar gelukkig was er later weer historisch besef, want in 1979 kon via een bruikleenovereenkomst het doopvont weer terug naar de kerk in Ommen.

Zo moet ongeveer de kerk in Ommen er in de middeleeuwen hebben uitgezien. Ommen was klein en compact. Huisjes en boerderijtjes, vaak van hout met stro- of rieten daken, maar de kerk van steen. Dit naar een idee en tekening van Luuk Vogelzang.

'n Poal en Eerde-Bank

De preekstoel dateert uit de zeventiende eeuw en is aangebracht na de stadsbrand van 1624. Alleen de houten voet, de schacht daarboven, de zes fraai bewerkte ribben en de uivormige onderkuip zijn waarschijnlijk nog origineel. Op de preekstoel bevindt zich een gegoten koperen lezenaar. De lezenaar naast de kansel is van gegoten ijzer. Ze bevatten de wapens van de geslachten Van Pallandt en Van Haersholte, gedekt door een kroon. Het orgel is van 1821 en gebouwd door Johan Christoff Scheuer. In de kerk bevindt zich een zogeheten 'n Poal, een eikenhouten offerblok, vastgezet in de vloer onder de kansel en dateert nog uit de vóór-reformatie tijd.

De kerk had eeuwenlang zitbanken voor de adel, maar ze verdwenen; de laatste was die van baron van Pallandt van Eerde, de zogeheten Eerde-Bank. Na een restauratie van de kerk in 1968/69 kwam ook deze bank niet meer terug.

Hout of steen

Hoe het eerste kerkgebouw er heeft uitgezien, is maar weinig van bekend. Misschien was het eerst een houten gebouw, maar het kan evengoed van steen zijn geweest. Op 9 mei 1330 viel een bende krijgsvolk Ommen aan en stak Ommen in brand. De kerk bleef toen

**JOUW
PRINT
SHOP**

P. Bruegalstraat 17
7731 SK Ommen
T (0529) 45 13 51

WWW.JOUWPRINTSHOP.NL

ZORGBOERDERIJ

BOERENGOLFBOERDERIJ.NL

't Schöttincksflier

Gerjande en Alex Buitenhuis-Veurink
Karshoekweg 7
7737 PP Stegeren
0529 45 72 70
gjdveurink@hetnet.nl
www.schottincksflier.com

De zorgboerderij voor dagbesteding voor (jong) volwassenen en ouderen

**GOUDSMIDS ATELIER
ZANDBERGEN**

Voor uw sieradenreparaties

Tel. 06-10 20 23 69 - www.goudsmid-zandbergen.nl

Voor professioneel autoschadeherstel

ABS Huysmans
autoherstel Ommen

Strangeweg 20
7731 GW Ommen
Tel. (0529) 451146
info@abshuysmans.nl
www.abshuysmans.nl

gratis vervangend vervoer

4 Jaar BOVAG garantie

ISO 14001/9001/
BOVAG gecertificeerd

stichting duurzaam repareren

Huiskes
HOVENIER

'De hovenier
in het
Vechtdal'

Varsenerweg 14
7731 PZ Ommen
T 085 5000 160
E info@huiskeshovenier.nl

DOUWE'S

DUMP

DUMP, OUTDOOR & MORE

STRANGEWEG 9, OMMEN
0529 451184
WWW.DOUWESDUMP.NL

OMMER AUTOMATEN

24 uur per dag
bereikbaar

Nieuwelandstraat 6
7731 TH OMMEN
0529-463046

...niet omdat het anders moet,
maar omdat het anders kan

Uitvaartverzorging en begeleiding

Vechtdal

info@uitvaartverzorgingvechtdal.nl
www.uitvaartverzorgingvechtdal.nl

Jan Slagter 06 2524 3688

bakkerij VAN DER MOST

Brood | Banket | Lunchroom | Chocolaterie
www.bakkerijvandermost.nl

Lennips groep
VASTGOED ONDERHOUD

schilderwerk totaal onderhoud uniplan 24-uur
glasservice schilderwerk 24-uur glasservice uni
totaal onderhoud 24-uur glasservice uniplan
schilderwerk totaal onderhoud 24-uur glass

- totaal onderhoud
- schilderwerk
- onderhoudsplan
- 24-uur glasservice

Vestiging Hardenberg T 0523 272051
Vestiging Ommen T 0529 450313

www.lennips.nl

SCHILDERSBEDRIJF
van Elburg
GLAS- VERF- BEHANGSPECIAALZAAK

Van Elburg Ommen
Schurinkstraat 22a - 7731 GD Ommen
Tel. [0529] 45 24 41 - Fax [0529] 45 62 56

Rina Ulders
Uitvaartverzorging

Uitvaartverzorging met:

Liefde, Respect & Aandacht

*Wij staan 24/7 voor u klaar,
ongeacht waar en hoe u verzekerd bent*

06 50661632
www.uitvaartverzorgingrinaulderson.nl

Het comfort van nu, het gevoel van toen
de kwaliteit van
de Lange Keukens

Eskampweg 4a, 7731 TA Ommen.
Tel. 0529 - 46 25 00
Fax: 0529 - 46 26 00
www.delangekeukens.nl

Het lekkere leven

Go!
makelaars
Weenink
JANSEN

Je huis verdient het!
0529 45 11 21 | weeninkjansen.nl

Cents
Autocentrum

Uw Renaultdealer voor het Vechtdal
Brink 58 | 7731 TG Ommen | T 0529-469900
www.cents.nl

Touwen
behome

Voor vloer &
raamdecoratie

Brugstraat 29a | 7731 CV Ommen
T 0529-451716
E info@touwenbehome.nl
www.touwenbehome.nl

Restaurant Pannenkoekenhuis
Zalencentrum en Catering

"De Nieuwe Brug"
Een Omme(n)tje waard!!

met speeltuin

Familie Loode
Lemelerweg 13
7731 PR Ommen
Tel. (0529) 45 17 23
www.denieuwebrugommen.nl

vd-bent.nl

VAN DER BENT
Ambachtelijke houtbouw

De Belt 2
Dedemsvaart
06 1331 0528

GROEN

INSTALLATIETECHNIEK

Patrijsstraat 3-5, 7731 ZL Ommen
Tel. (0529) 45 22 03
www.installatietechniek-groen.nl

- Sanitair
- Service en onderhoud
- Zonne-energie
- Warmtepompinstallaties
- Elektra
- Loodgieterswerk
- Centrale verwarming
- Dak- en gootwerk

Arjan van der Veen

hoveniersbedrijf

www.arjanvanderveen.nl
Woestendijk 2 • 7738 PL Witharen
T 0523 - 676116 • M 06 - 506 450 81

ontwerp
aanleg
onderhoud
vijvers
boomverzorging
renovatie
sierbestrating

gespaard, vertelt de historie, zodat aangenomen kan worden dat er toen sprake was van een stenen kerkgebouw.

Er waren verschillende branden die Ommen teisterden. In 1517 werd Ommen voor een groot gedeelte in de as gelegd, in 1522 was er opnieuw een brand en in 1624 eveneens. De kerk had toen een fraai gewelf en was van binnen zodanig ingericht dat het, vergeleken met andere kerken op het platteland, haar weerga niet kende. Echter, dak en gewelven werden door de vlammen aangetast en stortten in. Het gewelf werd daarna door een eikenhouten zolder vervangen en een eeuw later weer vernieuwd.

Kerkhof

Het was vroeger en oud gebruik, dat overledenen rondom de kerk en zeer aanzienlijke personen in de kerk werden begraven. Toen dit in 1869 bij wet verboden werd, nam de gemeente Ommen een nieuwe begraafplaats in gebruik, net iets buiten de kom. Het plein om de kerk werd gedeeltelijk aan de stad afgestaan, geëgaliseerd en bestraat. Baron van Pallandt schonk een ijzeren hek voor om de kerk en pastorie. Op het plein kwam een brandspuithuisje en in 1907 werd een overdekte botermarkt gebouwd maar in 1945 weer afgebroken.

Brugstraat

De Brugstraat, eerder ook Bruggestraat of Grotestraat genoemd, is ongetwijfeld de oudste straat van Ommen. De Brugstraat liep vanaf de doorwaadbare plaats in de Vecht langs de kerk tot aan de Kruisstraat. Het duurde even voordat er ook een brug over de Vecht werd aangelegd. Vanaf 1492 konden boeren, burgers en buitenlui de overtocht maken zonder natte voeten op te lopen.

Eerste bewoners

Aan de Brugstraat en rondom de kerk vestigden zich de eerste bewoners. Er kwamen langzamerhand neringdoenden en woonhuizen. Na de brand van 1692 was het niet meer toegestaan panden met riet of andere brandbare materialen te bedekken. Eind 1800 werd de Brugstraat voor het eerst verhard met kleine veldkeitjes die afkomstig waren van de Lemelerberg*. In 1907 is de Brugstraat vanaf de brug tot aan de Kruisstraat voor het eerst bestraat met een meter brede strook klinkertjes in het middengedeelte. Daarna volgden er nog diverse herbestreringen.

Overijsselse Vecht

De rivier de Vecht slingert vanaf Duitsland door een prachtig natuurlijk dal dat hij zelf geschapen heeft. Als kleinste van onze grote rivieren verbindt de Vecht Ommen met Hardenberg en Dalfsen. De Vecht was vroeger ook verbonden met de binnenstad van Zwolle. De rivier heeft tot ver in de 19e eeuw, een belangrijke rol gespeeld in de scheepvaart. Ooit werd over de rivier het volgende geschreven: "Veel vertier schenkt deze stroom aan de stad door de scheepvaart en veel levendigheid door het gestadig op- en afvaren van schuiten, terwijl zij tevens de gelegenheid aanbiedt om de tafel der Ommers van riviervisch te voorzien, daarbij in het voorjaar ook nog, wanneer het water niet al te laag is, de spiering aanvoerende, die voor aangenamer van smaak gehouden wordt als die welke men in den IJssel vangt".

1910. De oude ophaalbrug over de Vecht, met houten leuning. Het ophaalgedeelte zelf is niet zichtbaar op de foto. Zicht vanaf de noordoever van de Vecht op de Voorbrug, zoals gezegd 'vóór de brug' die naar het centrum ging met de Brugstraat. In beeld ook Hotel "De Zon". In het midden de marechausseekazerne en rechts de Zwolseweg.

Hessel Mulert

De naam Mulert is historisch nauw verbonden met Ommen. De vaste oeververbinding draagt ook zijn naam. In 1305 kwam ridder Hessel Mulert met een bende ruiters naar het Oversticht om namens de Bisschop van Utrecht in deze regio orde op zaken te stellen. Het was ook Hessel Mulert die in 1492 voor de eerste oeververbinding in Ommen zorgde.

Tot dan aan toe ontbrak een brug in Ommen en moest met ponten of schuiten de oversteek

naar de overkant van de rivier gemaakt worden. De nakomelingen van Hessel Mulert hebben op verschillende kastelen en havezaten in de omgeving gewoond, zoals de Cranenburg en de Leemcule bij Dalfsen. De familie Mulert evolueerde overigens in de loop van de tijd van roofridder tot notaris en kantonrechter.

Tol

Al voor de bouw van de eerste brug over de Vecht werd voor het passeren van de rivier op die plek tol geheven. In 1434 en later in 1447 pachtte de Stad Ommen dit recht van de Bisschop. In 1532 werd een zogeheten Bruggehuis gebouwd, dat in 1758 werd uitgebreid met een Bruggekamer.

Als de twee afzonderlijk gemeenten Stad-Ommen en Ambt-Ommen in 1923 samen verder gaan als één gemeente wordt de Bruggetol afgeschaft. De brugwachterswoning wordt vervolgens in 1925 bij het stadhuis aangetrokken.

Hessel Mulertbrug

In 1936 werd de oude ijzeren ophaalbrug vervangen door een nieuwe betonnen brug. De officiële en feestelijke opening was een jaar later. De huidige brug dateert uit 1970. De aanleg van deze nieuwe oeververbinding was aanleiding om de brug voortaan Hessel Mulertbrug te noemen. Toen ook zijn de wegen bij de Hessel Mulertbrug verbreed en werd de doorgaande weg over de Markt aangelegd. Daarvoor moesten enkele (winkel)panden verdwijnen, waaronder het vroegere Kantongerecht. Alle eerdere bruggen lagen ten westen van hotel De Zon, tussen Voorbrug en de Brugstraat.

Ommen omringd met muren

Het was vroeger niet altijd pais en vree in de stad Ommen. Aanvallen en branden kwamen er regelmatig voor. Na 1248 kreeg Ommen muren en wallen en werd met een gracht omgeven. Het vissen in de gracht mocht alleen met verlof van schepenen en raad. Wie deze regel overtrad werd beboet met één pond. Over wallen of muren klimmen was goed voor een nog zwaardere boete: 20 pond.

De verdediging of bescherming van de stad was in het algemeen aan de hele burgerij opgedragen, maar in het bijzonder aan de stadsschutters. Ze oefenden op de Doelen en het daarbij gelegen Doelenbelt. Het boek der willekeuren meldt dat de stadsschutters arbormsten of handbogen voerden. Voor de ingezetenen waren er speren, pieken en zwaarden als wapen om gespuis buiten de stad te houden.

Ommer Bissingh

De stad had het voorrecht van vele vrijmarkten, zoals die van de Ommer Bissingh. De markten werden druk bezocht door mensen uit alle windstreken. De stad bezat verschillende herbergen of bierhuizen. Water, bier en ook wijn waren algemene dranken die op de kaart stonden. Van koffie of thee werd nog geen gebruik gemaakt.

De huizen waren van hout en met riet of stro gedekt. Brandspuiten waren er niet en brandwaarborgmaatschappijen evenmin. Alleen de kerk, het stadhuis, de Doelen en enkele aanzienlijke woningen waren van steen. Door de bemuurde stad stonden huizen dicht op elkaar. Daarom dat doelmatige bepalingen regelden dat de zindelijkheid op de straten in acht genomen moest worden. Op bepaalde plekken mocht men geen meshopen maken. Wie zich er niet aan hield werd bekeurd. In het Pijeshues konden zekere natuurlijke

1948. Bij de viering van 700 jaar stadsrechten hebben bewoners van de Bouwstraat/Bouweinde de Arriërpoort nabehouwd op de plek waar deze ooit heeft gestaan.

behoefden gedaan worden.

Natuurlijk werd er vroeger gewandeld. Dat kon buiten of rondom de stadsmuren en wallen, de Stadshaghen, de Bijlenhaghen en de Kloosterhaghen. Het openen en sluiten van de stadspoorten werd bij zonsopgang en zonsondergang telkens door het Ave-Maria-kleppen aangekondigd.

Spiker

In 1465 kreeg Steven van den Clooster toestemming om een "Spiker" te bouwen tegen de buitenmuur van de stadsmuur. De spiker was eigenlijk een klein kasteeltje. De bewoner van de spiker moest in oorlogstijden de stad helpen verdedigen tegen aanvallen. Daarvoor moesten twee oorlogswerktuigen in de gebouwen voorhanden zijn: een laatbusse en een knijpbusse. De gracht rond het kasteeltje van Steven van den Clooster was de Burggraven.

1968: zijstraatje van de Burggraven

Bisschoppelijk hof

Ommen had al een bisschoppelijk hof voordat ze stadsrechten kreeg. Een hof die gelegen was aan de westkant van de Bermerstraat, lange tijd ook aangeduid als "De Höfte". Wanneer deze "Höfte" verdween is niet bekend. Verder stond een bisschoppelijk hof op de plek waar nu "Oldenhaghen" is gelegen. Op z'n vroegst in 1231 ontstaan, wellicht later, maar bewijsbaar in 1339 aanwezig. Eerder bekend als "Huis ten Hage" en ook "Huijs den Hagen" en later als "Erve Den Hof". Hier ging het om een boerenplaats: een groot huis, een schuur en twee schaapskooien. Verhalen uit de overlevering vertellen dat de deel van het huis zo groot was dat een met twee paarden bespannen wagen op de deel kon omkeren.

Rechtstag eindigt op galgenbelt

Alle maandagen was er rechtstag op het raadhuis. De schepenen van de stad kwamen bij elkaar, nadat zij tevoren door het luiden van het stadsklokje waren samengeroepen. Zo ook in 1493 als een moord in Ommen is begaan. Het vonnis dat wordt uitgesproken is een ter dood veroordeling door ophanging. Het lijk wordt op een rad gelegd. De straf zelf is in het openbaar voltrokken door de "scherprechter" de beul.

De geschiedenis van Ommen leert dat de moordenaar opgehangen is aan een galg in een weide, genaamd het 'galgenbelt' even buiten Ommen. De naam "Galgen" is terug te vinden in de naam van een stromend beekje precies op de grens van de vroegere Marke Stad Ommen en de Marke Arriën, aan het eind van de Hardenbergerweg dat nog steeds als "Galgengraven" wordt aangeduid. De naam "Schaterbrugje" over de Galgengraven herinnert aan de voltrekking van het vonnis bedoeld ter afschrikking, maar ook voor het hoongelach dat de moordenaar ten deel viel als vergelding voor zijn laffe daad.

Ommen aan de Vecht

Ommen was eerder niet meer dan een nederzetting nabij een doorwaadbare plaats in de Vecht. Echter, de Vecht heeft Ommen belangrijk gemaakt. De kronkelende rivier diende tot eind 1800 als de belangrijkste transportader tussen Zwolle, Nordhorn en Twente. De kleine schepen – zompen – hadden als platbodems weinig diepgang nodig en dus ook niet veel water. Dat was maar goed ook want in droge tijden was de Vecht nauwelijks bevaarbaar.

Behalve de Vecht als vaarwater liep buiten Ommen de Hessenweg, een handelsroute, die zijn naam heeft te danken aan de kooplieden uit de Duitse graafschap Hessen. Zij vervoerden met enorme wagens met daarvoor krachtige paarden hun waardevolle goederen door heel Europa. Daarover later meer.

Varen waar geen water is

De Vecht kende een onregelmatige diepgang, waardoor in de zomermaanden de waterstand wel eens extreem laag kon zijn. De Vecht was eigenlijk alleen goed bevaarbaar in de waterrijke tijd, ongeveer van oktober tot april. In de zomermaanden viel de rivier bijna droog en lag de scheepvaart soms weken achtereen stil. Bovendien was de rivier erg bochtig. De vaartijd van Zwolle naar Nordhorn was ongeveer 6 dagen. Bij een te lage waterstand werden er door de schippers dammetjes in de rivier opgeworpen. Zodra er voldoende water was verzameld, stak men de dam door en kon men weer (een stuk) verder varen. Dit was overigens op alle rivieren in Oost-Nederland een gangbare praktijk: varen waar geen water is.

Bentheim

Belangrijke zijrivieren die zich bij de Vecht vanaf de bron in Duitsland voegen zijn de Steinfurter Aa, de Dinkel en iets voorbij Ommen de Regge. Belangrijke plaatsen en dorpen langs de Vecht zijn: Metelen, Wettringen, Schüttorf, Brandlecht, Nordhorn, Neuenhaus, Hoogstede, Emlichheim, Gramsbergen, Hardenberg, Ommen, Vilsteren/Oudleusen, Dalfsen en Zwolle. Via de Vecht werden de uit de rotsen van Bentheim gehouwen zandstenen blokken naar Zwolle geëxporteerd om hier te worden overgeladen op grotere schepen via de Zuiderzee naar het westen. Al sinds de 11e en 12e eeuw wordt er in het graafschap Bentheim zandsteen gedolven.

"Boten" langs de Hessenweg en Vecht markeren een historisch weg- en waterknooppunt tussen Ommen en Zwolle. Het zijn als het ware ziele-schepen, een onderdeel van het kunstproject 'Kunstwegen'.

De vorst van Bentheim en Steinfurt bezat in de hoogtijdagen van het graafschap maar liefst 9 steengroeven. De grootste lag tussen Bad Bentheim en Schüttorf. Veel Duitse steenhouwers vestigden zich in Nederland, om daar met hun specialisme aan de vraag van de bouwheren te voldoen. Rondtrekkende steenhouwers gaven de grove blokken zandsteen op de bouwplek hun uiteindelijke vorm. Hier en daar lieten zij hun steenhouwersmerken in de bouwwerken achter.

Behalve Bentheimer zandsteen werden ook agrarische producten uit de omgeving over de Vecht vervoerd. Bij de Duitse grens moesten hoge tolgelden worden betaald. Om deze te ontlopen werd er door de schippers veel gesmokkeld. Er zijn voorbeelden bekend zoals zijden spek tegen het boord spijkeren en schinken aan een touw onder water meetrekken. Werd een schipper hierop betrapt, dan werd lading en schip verbeurdverklaard. Tegen betaling kon hij dat dan terugkopen. Als men het geld niet beschikbaar had, werd men door andere schippers geholpen.

Nieuwe Vecht

Om de vaartijd naar Zwolle te verkorten, werd rond 1600 de Nieuwe Vecht bij het Zwolse Berkum gegraven. Dit verbindingskanaal reikte tot aan de Nieuwe Wetering in het centrum van Zwolle. Zo konden de Thorbeckegracht, de Buitenkant en het Rode Torenplein bereikt worden waar de overslag van goederen plaats vond. Zwolle had namelijk het stapelrecht op alle goederen die over de Vecht werden vervoerd. Via de schutsluis Katerveer kon men de IJssel of de Zuiderzee opvaren of via Hasselt en het Zwolse Diep.

In het midden van de 19e eeuw kwam het kanaal de Dedemsvaart en haar zijtak de Lutterhoofdwijk gereed. Zij vormden een kortere vaarweg tussen Coevorden en Zwolle en dat betekende dat het belang van de Vecht als vaarweg verminderde. Dit kanaal verbond Zwolle via de Vecht met de Dedemsvaart. Zo was ook vanuit Ommen via het Ommerkanaal, de Dedemsvaart en het Lichtmiskanaal Zwolle per schip bereikbaar. Het kanaal ontsloot de grote veengebieden op de grens van Overijssel en Drenthe en maakte het mogelijk turftransporten te vervoeren naar de Turfmarkt in Zwolle. Het Lichtmiskanaal werd gedempt bij de aanleg van de Rijksweg van de huidige A28.

Einde scheepvaart

In 1908 werd de Vecht gekanaliseerd en werden er vele bochten afgesneden. Door deze en andere waterwerken daalde het water in de rivier naar een laag niveau en moest men in 1920 besluiten om stuwen te bouwen. Dat werden er zeven: De Haandrik, Ane (inmiddels afgebroken) Hardenberg, Diffelen (bij Mariënberg), Junne, Vilsteren en Vechterweerd (bij buurtschap Marshoek, tussen Dalfsen en Zwolle). Scheepvaart was vanaf toen niet meer mogelijk.

Bekende Ommer schippersgeslachten waren Oldeman, van der Vegt, van Elburg en Foeckert. De Ommer schippers woonden veelal aan- of in de directe omgeving van het haven-tje de Burggraven. Toen de Vecht in de twintigste eeuw werd gekanaliseerd kwam deze haven te vervallen en werd gedempt. Overigens was toen de scheepvaart al grotendeels verdrongen door vervoer over weg en rails.

Ommen aan de Hessenweg

Ommen was ooit gelegen aan de eeuwenoude handelsroute van de Hessenwegen. Om handelswaar in een z'n korte mogelijke tijd te kunnen vervoeren werd gebruik gemaakt van zogeheten "Hessenrijders". Ze reden met vol beladen wagens getrokken door paarden. Sterke mannen moesten de wagens laden en lossen, de grote krachtige paarden in het gareel houden en de wagens uit modder of rul zand kunnen duwen. Hessenwegen behoren tot de oudste wegen in Oost-Nederland en waren van groot belang. In Ommen herinnert de Hessenweg Oost (grotendeels nog zandweg) en Hessenweg West aan deze periode.

Karrenspoorbreedte

De voermannen reden in een bijna rechte lijn vanaf Duitsland langs Hardenberg, Ommen en Dalfsen naar Zwolle en verder. Alle Hessenwegen liepen op ruime afstand langs de dorpen en steden. Een belangrijke reden hiervoor was dat de Hessenwagens een veel bredere spoorbreedte hadden dan de gangbare wagens en karren in Nederland. De afwijkende wagens zouden het karrenspoor van de gewone zandwegen stuk rijden.

Als herinnering aan de Hessense kooplieden is een gevelsteen 'Hessenwaagen', aangebracht in de muur van de voormalige Hessenherberg in de Thomas a Kempisstraat in Zwolle.

Hessen

De naam Hessenweg is te danken aan de kooplieden uit de Duitse graafschap Hessen. Ze stonden bekend als hardwerkende betrouwbare voerlui. Zij vervoerden met enorme wagens waardevolle goederen door heel Europa. Het moeten sterke kerels zijn geweest. Vaak werd er in konvooien gereden om zich te wapenen tegen struikrovers.

Op verschillende plaatsen langs de Hessenweg vestigden zich boeren die naast hun boerenbedrijf een herberg of uitspanning begonnen. Het was niet meer dan een gelagkamer om dorstige kelen te laven en hongerige magen te vullen. De voerlieden trokken in feite van herberg naar herberg. Op die plaatsen konden ook de wagens gerepareerd worden en de paarden verzorgd.

Vier herbergen op Ommer grondgebied

Herbergen op Ommer grondgebied langs de Hessenweg waren "De Hongerige Wolf", gevolgd door herberg "De Rooseboomshaar", verderop op het kruispunt van de Hessenweg en de weg naar de Ommerschans lag herberg "De Bisschopshaar". In Varsen aan de Hessenweg bevond zich herberg "Het Zwarte Paard". Pachter van herberg De Bisschopshaar was in het begin Willem Hollak. Het was niet uit zorg voor de dorstige voerlui dat de Magistraat van Ommen besloot om hier in 1662 een herberg te stichten, maar voornamelijk ter versterking van de stadsfinanciën. De inkomsten van de herberg vloeiden rechtstreeks in de stedelijke schatkist.

Na Het Zwarte Paard in Varsen kwam bij Oudleusen herberg "De Landskroon" in zicht. Op het wapen van de herberg stonden drie flessen geschilderd, gedekt met een kroon. De huidige weg "Om de Landskroon" herinnert nog aan de oude herberg. Bij Ankum stond herberg "Het Roode Hert" aan de Hessenweg.

Goed op gang

Na de vrede van Munster (1648) en het einde van de 30-jarige oorlog in Duitsland kwam het verkeer met hessenkarren en -wagens pas goed op gang. Vervoerders, niet alleen uit Hessen, brachten hiermee hun goederen (linnen, garens, aardewerk) vanuit Duitsland naar Zwolle. Van daar werd de handel verscheept naar voornamelijk Amsterdam en retourvracht (rijst, tabak, specerijen) ging vanuit de haven mee terug.

In 1691 had Overijssel de breedte van het Hollandse wagenspoor overgenomen. De Hessenwagens mochten voortaan alleen nog over de route ten noorden van de Vecht rijden. In de 19de eeuw begon men met het verharderen van zandwegen, zodat speciale Hessenwegen overbodig raakten. De doorgaande route bij Ommen kwam omstreeks 1810 langs de Vecht te liggen. Bovendien kreeg het vrachtvervoer geduchte concurrentie door de aanleg van kanalen en spoorwegen. De Hessenwagens verdwenen, evenals de Hessenwegen, zij het dat sommigen opgingen in de natuur of anderen autosnelwegen werden.

Ommen strategisch gelegen

Dankzij de bevaarbaarheid van de rivier de Vecht is Ommen ooit tot Hanzestad bevorderd. Moeilijk te begrijpen omdat je anno 2023 in Ommen geen sporen terug ziet uit die periode. Geen oude haven, geen koopmanshuizen of pakhuizen met trapgeveltjes. Ook de Ommer geschiedenis verhaalt weinig over de Hanze-tijd.

Behalve landbouwproducten of wol was er in Ommen geen handel dat over water vervoerd moest worden. Aan de Vecht zijn dan ook geen opslagmogelijkheden of pakhuizen uit de Hanze periode terug te vinden. Waarom was Ommen als stad zonder handel dan wel lid van het Hanzeverbond?

De Vecht

Het lidmaatschap van de Hanze had de stad uitsluitend te danken aan haar strategische ligging aan de Vecht, indertijd een belangrijk vaarwater voor transport van bijvoorbeeld Bentheimer zandsteen uit het Duitse achterland. Zo is het paleis op de Dam in Amsterdam steen voor steen langs Ommen gevaaren. Ook werd Silezisch linnen en Westfaals katoen over de Vecht vervoerd richting Zuiderzee naar het koopgrage Westen of naar steden als Zwolle, Kampen en Hasselt om overgeladen te worden op koggeschepen, die de waren verder vervoerden. Daarbij moet overigens wel worden opgemerkt dat de kronkelde Vecht niet vlot bevaarbaar was. Een retourvaart Ommen-Zwolle duurde zes dagen.

1900. Met een baggermolen wordt met zand uit de Vecht de oude haven gedempt. Op de achtergrond molen Den Oord.

Haven van Ommen

Zoals gezegd had Ommen gedurende de Hanze periode geen echte haven. Een gedeelte van een oude Vechtarm deed dienst als haventje: Borggraven. Zo genoemd omdat bij onstuimig weer de schepjes daar tijdelijk “geborgen” konden worden. De Borggraven was tevens de thuishaven voor de Ommer Vechtbevaarders. De tegenwoordige straatnaam “Burggraven” herinnert nog aan de dagen van weleer. De Burggraven heeft ook gediend tot een deel van de stadsgracht.

1900. De gedempte Borggraven. Op de achtergrond links de Voorbrug en rechts de Konijnenbeltmolen aan de Zwolseweg.

Het aantal schippers in Ommen is nooit groter geweest dan 15. Bekende Ommer schippersgeslachten waren Oldeman, van der Vegt, van Elburg en Foekert. De Ommer schippers woonden veelal aan of in de directe omgeving van het haventje. Toen de Vecht in de twintigste eeuw werd gekanaliseerd kwam deze haven te vervallen. Overigens was toen de scheepvaart

grotendeels verdrongen door vervoer over weg en rails.

Hanzeverbond

Hanzesteden waren lid van het Hanzeverbond, een verbond dat in de middeleeuwen bloeide tot over de landsgrenzen. Het ging in eerste instantie om een samenwerkingsorganisatie van Duitse steden rond de Oostzee. Later traden ook steden uit België en Nederland toe. De grote Hanzesteden zochten voor de handel contact met kleinere dorpen en steden in hun achterland. De samenwerking leverde vooral financieel voordeel op. De Hanze kon geen bindende voorschriften aan de leden opleggen. Toch waren er wel duidelijke afspraken over kwaliteit, prijzen en belastingen. In 1356 kwamen de samenwerkende steden voor het eerst bij elkaar om onderlinge afspraken te maken. Deze zogenoemde Hanzedagen werden gehouden in Lübeck, die als belangrijkste stad van het verbond gold. Met de

jaren nam de kracht van de Hanze toe en sloten zich steeds meer steden bij het verbond aan. Deventer en Zwolle behoorden tot de voornaamste Hanzesteden in de Lage Landen. Deze steden zochten contact met kleinere steden. Door bemiddeling van Deventer sloot ook Ommen zich aan bij de Hanze. In 1473 wordt Ommen voor het eerst als Hanzestad genoemd. De betrokkenheid van Ommen bij de Hanze moet gering zijn geweest. Vanaf 1618 was Duitsland in de greep van de Dertigjarige Oorlog. Na het sluiten van de vrede probeerde het Hanzeverbond tevergeefs een doorstart te maken. In 1669 vond nog een Hanzedag plaats. De animo voor deze vergadering was zo klein dat tot opheffing werd besloten.

2023 Hanzejaar

In 1980 is het Hanzeverbond nieuw leven ingeblazen. De nieuwe Hanze wil de burgers bewustmaken van de geschiedenis van de Hanze en uitwisseling van cultuur stimuleren. Negen Overijsselse en Gelderse steden hebben 2023 uitgeroepen tot Hanzejaar. Ze vieren dit jaar dat ze honderden jaren verbonden zijn via de Hanze. De komende maanden is in die steden veel te doen. Het Hanzeverbond had vroeger voor Ommen weinig betekenis; die gedachte leeft kennelijk nog steeds voort bij het Ommer stadsbestuur, want Ommen ontbreekt in het rijtje van deelnemers.

Door “vreemdelingen” groot gemaakt

De natuurlijke rijkdom van het stadje aan de Vecht werd al heel vroeg ontdekt door vakantiegangers, toen nog aangeduid als ‘vreemdelingen’. Het begon met de nationale padvinderij en de Sterkampen, die beiden Ommen als basis hadden. Zij zorgden ervoor dat jaarlijks horden mensen naar Ommen kwamen. De in 1903 geopende spoorlijn heeft daar ook een hele positieve bijdrage aan geleverd.

Het uitgebreide gebied rondom Ommen kent een verscheidenheid aan landschappelijk schoon. Weilanden, bossen, heidevelden en zandverstuivingen worden afgewisseld met schilderachtige landgoederen en buurtschappen. Kenners van het Nederlandse natuurschoon beschouwen het Ommer landschap dan ook als het mooiste en veelzijdigste, wat Overijssel te bieden heeft. Ommen is sinds jaar en dag een toeristische trekpleister van formaat.

Orde van de Ster van het Oosten

In de dertiger jaren van de vorige eeuw kende Ommen de Sterkampen. De Indische Jiddu Krishnamurti (1895-1986) kwam naar Ommen en was goed voor duizenden bezoekers afkomstig uit de hele wereld. Ze werden met speciale treinen naar Ommen vervoerd. Ommen werd op de spirituele wereldkaart gezet. Philip Dirk Baron van Pallandt (1889-1979), opgegroeid op het landgoed Duinrell in Wassenaar erfde in 1913 het bezit van zijn oom Rudolf Theodorus van Pallandt. Het ging om 1700 hectare grond, 23 boerderijen en huizen, gelegen tussen Vecht en Regge waaronder kasteel Eerde.

In 1921 bracht Krishnamurti op uitnodiging van baron van Pallandt een bezoek aan het landgoed Eerde. Bij deze gelegenheid bood Van Pallandt hem het landgoed Eerde aan met ook de Besthmenerberg. Na aarzelen besloot Krishnamurti (die geen persoonlijke eigendommen wilde hebben) op het aanbod in te gaan met dien verstande dat de bezittingen ondergebracht werden in de “Eerde Stichting”. Van Pallandt was inmiddels toegetreden tot de Theosofische Vereniging en de Orde van de Ster van het Oosten. In 1923 werd door baron van Pallandt het kasteel met de bijbehorende bossen, heide en akkers overgedragen aan de Orde van de Ster in het Oosten met Krishnamurti als voorzitter van de in het leven geroepen Eerde Stichting.

1928. Station Ommen. Duizenden volgelingen van Krishnamurti van over heel de wereld vervoerden zich per trein naar de Sterkampen in Ommen

Besthmenerberg

In augustus 1925 werd voor het eerst een Sterkamp gehouden op de Besthmenerberg. In de bossen en op de heide werd het nieuw geestelijk wereldcentrum gesticht compleet met kampeerterein, een winkel, een postkantoor, een bank, een kantine, een conferentiecentrum, radiofaciliteiten en nog veel meer om een comfortabel verblijf van enkele weken mogelijk te maken. De meeste bouwwerken waren in hout uitgevoerd. Ook werd een klein openluchttheater aangelegd voor de dagelijkse kampvuren. In augustus 1939 vond in Ommen het vijftiende en ook laatste Sterkamp plaats. In 1940 werd wegens de oorlogsdreiging de bijeenkomst uitgesteld en vervolgens niet meer gehouden. De Orde van de Ster van het Oosten hield zich behalve het organiseren van de jaarlijkse Sterkampen ook met andere zaken bezig. Daarbij werd samengewerkt met de 'Edith-stichting', genoemd naar Van Pallandt's moeder. De stichting richtte zich op projecten voor de bevolking in Ommen. Als eerste was dat de oprichting van de Edithschool aan de Koesteege 1, een kleuterschool voor Montessori-onderwijs met een woonhuis voor de leerkracht en een badhuis voor de Ommer bevolking. Met de bouw van tien rietgedekte woningen aan het Edithhof, toen bestemd voor gezinnen met lage inkomens, zorgde Van Pallandt voor de eerste sociale woningbouw in Ommen. De Edithhof en de Edithschool waren een vertaling van de ideeën uit de Sterwereld naar de Ommer situatie.

Scouting

Ommen is onverbrekkelijk verbonden met de padvinderij, de tegenwoordige scouting. Was er niet zo'n nauwe betrekking geweest tussen één der eerste Haagse padvindergroepen en baron van Pallandt, dan zouden de scoutingactiviteiten op elke andere plaats in Nederland zich hebben kunnen afgespeeld. In de loop van de jaren is de geschiedenis van de Nederlandse padvinderebeweging als het ware vergroeid met Ommen. De padvinderij kan beschouwd worden als de bakermat van het toerisme in Ommen. Dankzij Baron Philip Dirk van Pallandt zijn er al een eeuw scoutingactiviteiten in Ommen. Op Landgoed Eerde sinds 1913 en op het aan de Zwolseweg 17 gelegen Gilwell Ada's Hoeve sinds 1923, dit jaar dus exact 100 jaar.

Stadswapen van Ommen

Een stad met stadsrechten kan niet zonder een stadswapen en vlag. Ommen heeft ze dan ook allebei: wapen en vlag. Het stadswapen toont de heilige Brigida, patrones van Ierland. De officiële gemeentevlag bestaat uit een wit en geel vlak welke gescheiden worden door een schuine blauwe balk en is sinds 1956 in gebruik.

Heilige Brigida van Kildare

De beeltenis van het gemeentewapen is een vrouwelijke heilige – de heilige Brigida van Kildare, patrones van Ierland – houdende in de rechterhand een palmtak, alles van zilver, vergezeld rechts van een omgewende leeuw en links van een adelaar waarboven een achtpuntige ster, alles van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van 3 bladeren en 2 paarlen. De achtergrond op het schild is blauw van kleur, de heilige Brigida van Kildare is afgebeeld in het zilver en de leeuw, kijkend naar de heilige, de adelaar en de ster zijn van goud.

Bisschoppelijk stadszegel

Ommen heeft in de loop van de tijd meerdere ontwerpen gekend van het stadswapen. Het eerste was vrijwel identiek aan het oudste stadszegel van de Stad Ommen. De voorstelling een heilige figuur (vrouw met palmtak), klaarblijkelijk voorstellende de Patrones van de kerk in Ommen, en daarnaast enerzijds een omgewende leeuw, anderzijds een arend, waarboven een achtpuntige ster.

In het tweede geval gaat het om zegel, hangende aan een oorkonde van 1518. Hier houdt de stedemaagd ter weerszijden een klein wapenschildje vast, waarvan het rechter een leeuw en het linker een adelaar vertoont. In de rechterhand houdt ze nog een palmtak vast en is, in tegenstelling met het wapen van 1336 gekleed in een wijd geplooid gewaad. Het dan volgende wapen van Stad Ommen werd op 24 november 1819 per besluit door de Hoge Raad van Adel bevestigd. Hierop ook staat de heilige stedemaagd Brigida. Echter in dit wapen staat ze op een schild met aan weerszijden een kleiner schild met daarop de leeuw en de adelaar. Daarnaast ontbreekt de ster en houdt de heilige geen palmtak vast en is haar kleding eenvoudiger. Een zijde van haar kleed is enigszins omhooggetrokken, zodat een gedeelte van haar been zichtbaar is.

Kompanen

uw maat in financiële diensten

Aangesloten bij

Van Reeuwijkstraat 42
7731 EH Ommen
Tel.: (0529) 451154
Fax: (0529) 455027
Website: www.kompanen.nl
E-mail: info@kompanen.nl

Lunch - Diner - Snackbar
Vergader en Feestruimte - Catering

FLATER
ETEN & DRINKEN

A. VISSCHER

ontwerp, aanleg en onderhoud
van tuinen en sierbestrating

Violenstraat 15 • 7731 WK Ommen •

Tel: 06 - 51 60 00 86 • Tel: 0529 - 45 47 52 •

www.avisscher.nl • info@hoveniersbedrijf-visscher.nl

De Huiskamer van Ommen

0529-451364

www.flater.nl

volg ons op Facebook

stukadoorsbedrijf
Rinus Zwanepol

Mobiel 06-30009131

OCB Bouw b.v.

Uw specialist in ontwerp,
nieuw-, verbouw en renovatie

Strangeweg 14
7731 GW Ommen

tel. (0529)452810

fax (0529)452062

e-mail: info@ocb-bouw.nl

www.ocb-bouw.nl

Aannemersbedrijf M. van der Vegt

Ommen (0529) 45 37 47

Pearle
opticiens

Varsenerpoort 9, 7731 DG Ommen
Kerkplein 25, 7721 AD Dalfsen

expert

Ommen

Schurinkstraat 26A • 7731 GD Ommen • T 0529 451 406

FREES VERHUUR OMMEN . NL

Asfaltfrezen

culinair bij u thuis

Voor een onvergetelijk feest

Wij maken uw feest "culinair" compleet!

- Buffetten
- Hapjes
- Workshops
- Diners

Het enige dat u zelf hoeft te doen is genieten!

www.culinairbijthuis.nl

Wielewaalstr 21
7731 XH Ommen
Mobiel: 06-10365875

E-mail: info@culinairbijthuis.nl

www.takman.nl

Tuincentrum Jurrie Baas
Balkerweg 24
7731 RZ Ommen
Tel. (0529) 453708
Fax (0529) 451595
info@jurriebaas.nl
www.jurriebaas.nl

GRONDMAN BouwService

www.grondmanbouwservice.nl

NOTARISSEN groot in kleine letters

JURISTEN
check

EP:Ommen

ElectronicPartner

Beeld & Geluid - Telecom - Wassen & Drogen -
Koelen & Vriezen - Multimedia -
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur

Gasthuisstraat 52 - 7731 DA Ommen

Tel.: (0529) 45 03 65

info@epommen.nl - www.epommen.nl

Wim van Kesteren

Schoenreparaties

Gun uw schoenen een langer leven!

Uw schoenen worden
vakkundig gerepareerd door:

Wim van Kesteren Schoenreparaties

Tel. 0529 454130 | 06 205 311 24

U kunt uw schoenen
ter reparatie afgeven
en ophalen bij:

Varsenerstraat 2
Ommen

Bentum Nijboer

NOTARISSEN in Ommen en Hardenberg

Ommen 0529 452 233
Hardenberg 0523 273 487

info@bentumnijboer.nl
www.bentumnijboer.nl

KLEINLUGTENBELT

timmer- en onderhoudsbedrijf

De Voormars 10B - 7731 DD Ommen

Telefoon (0529) 45 47 89

Wapen Ambt Ommen

In tegenstelling tot Stad Ommen voerde Ambt Ommen tot het eind van de vorige eeuw geen eigen wapen. Aanleiding voor het aanvragen van een wapen voor Ambt-Ommen was, net als bij diverse andere gemeenten, de bouw van een nieuwe vergaderzaal voor de Staten van Overijssel. In de ramen van deze zaal zouden de wapens van de diverse gemeenten opgenomen moeten worden. Het wapen is afgeleid van het wapen van de Stad Ommen en bestond uit een omgewende leeuw van goud en een adelaar van goud met het veld omgeven door een blokkenzoom van goud. Het wapen van Ambt Ommen werd op 27 december 1898 per Koninklijk Besluit door de Hoge Raad van Adel toegekend.

Stedemaagd verdwijnt

Na de samenvoeging van Stad en Ambt Ommen in 1923 moest er een nieuw wapen komen. Burgemeester C. E. W. Nering Bögel richtte zich tot de Hoge Raad van Adel met het verzoek het wapen dermate te mogen veranderen, dat het meer aan de eisen des tijds zou beantwoorden. Maar de Hoge Raad van de Adel keurde het overgelegde wapen af. De afbeelding van de Heilige Brigida werd in strijd geacht met haar heiligheid omdat zij een ontbloot been vertoonde.

De twee schilden werden tot een gedeeld schild samengebracht. De linkerzijde stelt de Nederlandse leeuw voor en de rechterzijde de adelaar van Deventer. Zo verdween de maagd als wapendraagster.

Echter, deze wijzigingen was niet naar de zin van de Ommenaren zelf. Zij hielden vast aan hun oude stadswapen. Ook op de toen veelvoudige door winkeliers uitgegeven souvenirs bleef de Brigida staan, ondanks dat dit niet meer het officiële wapen was. Dit bleef zo tot in de vijftiger jaren.

Stedemaagd keert weer terug

Dankzij de voortvarendheid van burgemeester mr C. P. van Reeuwijk lukte het om de Ommer stedemaagd weer terug te krijgen in het stadswapen. Het toen in 1955 goedgekeurde wapen wijkt enigszins af van het oude. Zo reikt onder meer het kleed van de stedemaagd Brigida nu tot aan de grond.

De heilige Brigida is ook de patrones van de RK parochie te Ommen, al luidt haar naam daar Brigitta. Bij de heroprichting van deze parochie in 1861 is waarschijnlijk de naam verkeerd overgenomen. In ieder geval wordt hier Brigida bedoeld, want de Ieren hebben veel bijgedragen tot de kerstening van Twente en Salland. Het arbeidsveld van Brigida, was Ommen. Zij besteedde grote aandacht aan de veestapel. Vandaar dan ook, dat vele katholieke boeren, wanhadden, zich tot de Heilbijstand wendden.

neer zij ziek vee
lige Brigida om

Het stadswapen van de gemeente Ommen toont de heilige Brigida, patrones van Ierland.

Schoutambt Ommen

Tot 1248 vormde Ommen en de dertien andere Marken samen het Schoutambt Ommen. Daar behoorden aanvankelijk ook nog Avereest en Den Ham bij. Vanaf dat Ommen stadsrechten kreeg werden het twee afzonderlijke rechtsgebieden met ieder hun eigen bestuurders. Dit bleef zes eeuwen lang, tot 1811. In dat jaar volgen er opnieuw veranderingen. Nederland is bezet door de Fransen met koning Lodewijk Napoleon. Dit duurt van 1795 tot 1813. De Schoutambt wordt dan met de stad samengevoegd tot Mairie Ommen. Johannes Amama Chevallerau wordt benoemd tot Maire (burgemeester) en bijgestaan door twee assessoren of wethouders. Na het vertrek van de Fransen komt in 1818 de vroegere scheiding van Marken weer terug. Vanaf toen ook werd het gebied Stad-Ommen aangemerkt als de gemeente Stad-Ommen en de 13 andere Marken krijgen hun rechten grotendeels weer terug en worden aangeduid als de gemeente Ambt-Ommen.

Ambt en Stad

Aldus waren er vanaf 1818 twee zelfstandige gemeenten: Ambt-Ommen en Stad-Ommen. Ambt-Ommen kreeg als burgemeester Mr. W.A. van Laar en Stad-Ommen hield haar door de Fransen benoemde burgervader J.A. Chevallerau. Beide gemeenten maakten gebruik van het zelfde Stadhuis, voortaan gemeentehuis genoemd. Ook namen ze samen intrek in het nieuwe gemeentehuis bij de Vechtbrug dat in 1827 gereed kwam. Het duurde tot 1851 dat beide gemeenten ieder hun eigen burgemeester had. Daarna was er een burgemeester voor zowel Stad- als Ambt-Ommen. Op 23 mei 1923 volgde weer een herindeling en gingen de gemeenten Stad-Ommen en Ambt-Ommen samen verder als één gemeente met de naam gemeente Ommen.

Wapen van Ambt Ommen

Links het wapen van Ambt Ommen werd op 27 december 1898 per Koninklijk Besluit door de Hoge Raad van Adel aan de Overijsselse gemeente Ambt Ommen toegekend. Op 1 mei 1923 werd gemeente Ambt Ommen weer samengevoegd met gemeente Stad Ommen tot gemeente Ommen. De leeuw en de adelaar uit de wapens van beide gemeenten keerden terug in het wapen van Ommen.

Rechts Wapen van de Stad Ommen.

Stad Ommen bestond uit een smalle rechthoekige strook aan de noordzijde

van de Vecht. De gemeente omvatte de oude stadskern van Ommen en de Ommerschans. Het gedeelte van de kern van Ommen ten zuiden van de Vecht werd ingedeeld bij de gemeente Ambt Ommen. De rest van de huidige gemeente Ommen en het oostelijk deel van het dorp Lemelerveld waren eveneens deel van de gemeente Ambt Ommen.

Bron: Wikipedia (NL)

Op de markt is je gulden een daalder waard

Ommen kent sinds mensenheugenis een markt. Elke dinsdag komen de marktzoekers naar Ommen met hun waar om deze aan de man of vrouw te slijten. In tegenstelling tot vroeger is er tegenwoordig geen veemarkt meer. Het gaat nu alleen nog om een warenmarkt. Deze markt bestaat uit verschillende kramen, verspreid over de Markt van Ommen. De markt is een ochtendmarkt en wordt gehouden van 8 tot 13 uur.

De belangrijkste markt voor Ommen was ooit de jaarmarkt, de Ommer Bissingh. Uit de geschiedschrijving blijkt dat in 1567 al sprake is van de jaarmarkt op de tweede dinsdag in juli. De Bissingh voorzag stad Ommen en omliggende platteland van goederen en diensten. Hoewel nog steeds een jaarmarkt wordt gehouden is deze niet meer zoals vroeger.

Varkensmarkt

De goederen- en warenmarkt was eerder verspreid over de binnenstad, met name Brugstraat, Kerkplein en Vrijthof. Op de Markt zelf werden de varkens verhandeld. In de dertiger jaren tot aan de oorlog behoorde de varkensmarkt in Ommen tot een van de grootste

1952: grote drukte op de Ommer Bissingh

varkensmarkten in Overijssel. Elke boer uit de omgeving bezocht de markt om niet alleen te handelen maar ook om elkaar te ontmoeten. De klompen werden voor die boerenzondag schoon geschuurd en men hees zich in het beste pak. Deze markt werd dan ook wel Boerenzondag genoemd, Behalve handel werd de markt later ook een groot toeristisch trekpleister. Marktkraampjes met (boeren) gereedschap, touwen, werkkleding en klompen maar ook kramen met (gebakken) vis of leverworst comple-

menteerden de varkensmarkt. Op 18 december 1990 werd de laatste de varkensmarkt gehouden. Deze werd na zo'n 150 jaar door de gemeente beëindigd omdat er verlies werd geleden.

Na een grootscheepse renovatie en herinrichting van de Markt kon op 11 juli 2016 voor het eerst een nieuw marktterrein in gebruik genomen worden. Daardoor verdween de wekelijks warenmarkt uit de binnenstad en verhuisde naar een centrale plek, gelegen tussen Markt en Vechtkade, die daarnaast ook dienstdoet als parkeerplaats.

Herinnering

Op initiatief van de Junior Kamer Ommen werd in 1991 als herinnering aan de varkensmarkt een bronzen varkensbeeld geplaatst op de Markt van kunstenaars Kiny Copinga aangeboden door de varkenshandelaren Kouwen uit Nieuwleusen, Möllen uit Hardenberg, Neppelenbroek uit Lemelerveld en Schuttert uit Ommen.

Meerdere markten

Tot 1940 kende Ommen meerdere plekken waar gehandeld werd. Op het Vrijthof, toen een mooi plein omzoomd met lindebomen, was de schapenmarkt. Het plein werd ontkracht met een doorbraak richting Julianastraat. Op de hoek van de Schapenmarkt/ Kruisstraat woonde Jan Lemmers, die stadswaagmeester was. Op de straat langs zijn woning was de kippenmarkt. Hier werden, naar gelang van de jaargetijden, kippen en konijnen aangevoerd. Ook wild en huiden werden hier verkocht.

Om de hervormde kerk was de lappenmarkt waar ook andere spulletjes verkocht werden. Aan de noordzij van het Kerkplein was de botermarkt. Hier verkochten de boeren hun boter. Toen de zuivelfabriek het boter maken overnam werden er eieren op de botermarkt aangevoerd, maar de naam botermarkt bleef bestaan.

Veemarkt

Tussen het gemeentehuis en de daarnaast staande huizen met tegenover bakker Sonnenberg tot het postkantoor was de veemarkt, ook wel 'Biestenmarkt' genoemd. Hier werden wekelijks runderen aangevoerd en verkocht. Het vee stond voor de huizen langs en daartussendoor liepen de veehandelaren. Tegenover Flater tot voorbij enkele huizen verderop was de biggenmarkt. De gemeente plaatste hier elke dinsdagmorgen grote houten bakken waar de biggen dik in het stro konden liggen. Aan de westkant van het gemeentehuis werden op "Grote markten" paarden aangevoerd op de paardenmarkt. Grote markten waren: de Palmmarkt, de Paasmarkt, de Meimarkt, de Pinkstermarkt, de Bissingh, de Kermismarkt, de St. Michaelsmarkt, de Zuidlaardermarkt, de St. Maartensmarkt en de St. Nicolaasmarkt.

In het voorjaar werden onder de bomen naast de muziektent op de kalvermarkt kalveren aangevoerd. Naast en achter het Kantongerechtsgebouw was de varkensmarkt. Lopers, zouter, zeugen en beren kwamen in aparte hokken. Boeren voerden de varkens aan met paard en wagen. Om het lossen makkelijker te maken stond achter het Kantongerechtsgebouw een losplaats die 70 centimeter hoger lag dan het marktplein. De dieren die gewogen moesten worden gingen bij café Kouwen in de schuur op de waag.

Zomerfeest

Zoals gezegd, is de jaarmarkt niet meer wat het ooit is geweest. Wel wordt de Ommer Bissingh in ere gehouden met het gelijknamige zomerfeest de Ommer Bissingh. Aan de Ommer Bissingh zijn tegenwoordig een aantal feestdagen 'gehangen' verdeeld over meerdere woensdagen tot eind augustus. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw ging het eerst om een feestweek. Om niet afhankelijk te zijn van het weer en ook om de vele toeristen iets te kunnen bieden zijn later de feesten verdeeld, eerst op de dinsdagen en la-

Het gemeentehuis van Ommen. De linker foto is uit 1899. De rechter foto uit 1936.

ter op de woensdagen. Traditioneel als Ommen is wordt aan de vooravond van de jaarmarkt zelf, op de maandag er voor, de officiële openingshandeling gehouden met het luiden van de eeuwenoude bissinghbel.

De burgemeesters van Ommen

Tot vóór 1811 werd Ommen bestuurd door 'burgemeesteren' en 'gemeentslieden'. De burgemeesteren bestond uit vier schepenen en vier raden. Het aantal gemeentslieden was acht.

De gemeentslieden bezaten hun ambt levenslang, zoals ook de secretaris. Jaarlijks werden de burgemeesteren verkozen. Tijdens de Franse republiek (1795 – 1813) werd een nieuwe bestuursorganisatie ingevoerd. Door Keizer Napoleon werd in 1811 voor de stad en kerspel Ommen aangesteld Johannes Amama Chevallerau. Naast hem waren er twee wethouders. Deze bestuursvorm bleef bestaan tot 1818. Toen werd de maire Ommen gesplitst in de gemeenten Avereest, Stad-Ommen en Ambt-Ommen met aanstelling van ieder een eigen burgemeester. Vanaf 1848 was er één burgemeester voor zowel Stad- als Ambt-Ommen. Op 23 mei 1923 werden Stad-Ommen en Ambt Ommen samengevoegd tot de gemeente Ommen.

De burgemeesters op rij

Stad- en Ambt-Ommen:

1811 – 1818: Johannes Amama Chevallerau.

In 1818 werd de gemeente Ommen gesplitst in de gemeenten Avereest, Stad-Ommen en Ambt-Ommen.

Stad-Ommen:

1818 – 1829: mr. Willem Arnold van Laer;

1829 – 1843: Hendrik Jansen Smit;

1844 – 1845: Jhr. Albert Sandberg;

1845 – 1848: mr. Gijsbert Lucas Geerlig Baron van Fridagh.

Ambt-Ommen:

1818 – 1832: Johannes Amama Chevallerau;

1833 – 1838: mr. J.H. Dikkers;

1838 – 1848: Jhr. Albert Sandberg.

Van 1848 -1923 was er voor Stad en Ambt Ommen één burgemeester.

Stad- en Ambt-Ommen:

1848 – 1851 mr. Gijsbert Lucas Geerling baron van Fridagh (was sinds 1845 burgemeester van alleen Stad-Ommen);

Alexander Carel
Bouwmeester en zijn gezin
aan de Markt 20

1851 – 1856: Willem Christiaan Theodoor van Nahuys;
 1857 – 1891: Alexander Carel Bouwmeester;
 1891 – 1900: Tinco Martinus Wentholt;
 1900 – 1906: Jhr. Juliaan Lodewijk van Nauys;
 1906 – 1816: mr. Anne Gerard Wolter baron Bentinck;
 1916 – 1923: Cornelis Edzard Warmold Nering Bögel.

Cornelis Edzard Warmold Nering Bögel, stond 29 jaar aan het roer van de gemeente Ommen

De huidige gemeente Ommen kwam in **1923** tot stand door samenvoeging van Stad-Ommen en Ambt-Ommen.

Gemeente Ommen:

1923 – 1952: Cornelis Edzard Warmold Nering Bögel (tussen april 1945 tot november 1945 “gestaakt”, waarnemer: wethouder Albert Jan Immink);
 1952 – 1974: mr. Cornelis Pieter van Reeuwijk;
 1974 – 1990: drs. Hendrik Carel Knoppers (CHU/CDA);
 1990 – 1997: Reinier Willem ter Avest (CDA);
 1998 – 2000: Leonard Bernard Kobes (CDA, waarnemend);
 09-2000 – 12-2000: Leonard Vincent (Leo) Elfers (CDA, waarnemend, tevens burgemeester van Dalfsen);
 2001 – 2007: Arend ten Oever (CDA);
 2007 – 2011: Gerrit Jan Kok (VVD);
 2011 – 2012: Marriët Mittendorff (CDA, waarnemend);
 02-04-2012 – 22-09-2015: Marc-Jan Ahne (D66, afgetreden);
 20-10-2015 – 12-05-2017: Mark Boumans (VVD, waarnemend);
 18-05-2017 – 17-12-2017: Bas Verkerk, (VVD, waarnemend);
 18-12-2017 – heden: mr. drs. Hans Vroomen (CDA).

Familiewapens

De namen van de meeste niet meer in leven zijnde burgemeesters worden geëerd met een straatnaam in de wijk De Laarakkers. Opmerkelijk is dat de naam van de eerste burgemeester van Ommen verbonden is met de straat waar ook het gemeentehuis staat.

Als enige van de in leven zijnde oud-burgemeesters heeft Bernard Kobes de eer dat een park naar hem is vernoemd. Dit als dank voor zijn bemoeienissen om in 2000 Ommen zelfstandig te houden bij de gemeentelijke herindeling. Alle vroegere burgemeesters worden in herinnering gehouden met hun familiewapen op geschilderde bordjes in het gemeentehuis.

Het oude gemeentehuis aan de Markt en het nieuwe gemeentehuis aan de Chevallereastraat.

EKKELENKAMP
LUNCH ■ DINER ■ PATISSERIE
IJSSALON

Stationsweg 1 ■ 7731 AW Ommen ■ telefoon 0529 45 17 82
www.ekkelenkamp-ommen.nl

**Functioneel & fit
boven de 50**

BEL VOOR MEER INFORMATIE

BRINK 35 | OMMEN
T 0529 454508
E INFO@CROSSFITOMMEN.COM

**Bouwbedrijf
Vonder**

www.bvbouw.nl - info@bvbouw.nl

Brink 10 - 7731 TG Ommen - Tel. 0529 - 451043

**Nieuwbouw
Verbouw
Renovatie
Restauratie
Tekenswerk
Vergunningen**

Bandenservice Ommen B.V.

voor volledig technisch onderhoud

Nieuwelandstraat 1
7731 TH Ommen
Tel. (0529) 45 37 84
www.bandenserviceommen.nl

GROTE EN KLEINE BEURTEN

**OOK VOOR
APK-KEURINGEN**

RADIO - T.V. - STEREO RECORDERS - KOELKASTEN
WASAUTOMATEN - EIGEN TECHNISCHE DIENST

M. Dunnewind

Dr. A.C. van Raaltestraat 12
7731 GN Ommen
Tel. (0529) 45 16 58

snel en
eigenzinnig
oplossingen
van nu
van cijfers naar
toekomstplannen

hart voor
resultaat

www.krcvanelder.nl

KRC VAN ELDEREN

accountants | belastingadviseurs

Brasserie Tante Pos

Ommen

in het
voormalig postkantoor
van ommen

adres Markt 17, 7731 DB Ommen
telefoon (0529) 45 18 13
e-mail info@tantepos.nl
internet www.tantepos.nl

Nijkamp
installatietechniek

Hallo

JUMBO
Ommen

Markt 22-24, 7731 DB Ommen

T 0529 - 47 81 60

www.jumbo.com

Bas Nijkamp

06 51 78 57 57

Coevorderweg 6
7735 KH Arriën

info@nijkampinstallatie.nl

Dunnewind Groep b.v.

Verhuur van:
mobiele kranen - shovels - containers - kippertrailers
diepladers - truck - kraan - aanhanger

Uitvoering van:
grondwerken - sloopwerken - rioleringswerken - bestratingen

Verkoop van:
zand - grond - grind

Als inwoner van de gemeente Ommen kunt u zes dagen per week uw tuinafval gratis bij ons inleveren.

Openingstijden: Maandag t/m vrijdag van 8.00 uur - 17.30 uur
Zaterdag van 8.00 uur - 12.00 uur

Strangeweg 7
7731 GV Ommen
Tel. (0529) 45 21 50

info@dunnewindgroep.nl
www.dunnewindgroep.nl

UW DAK IS ONS VAK!!!

dakdekkers- en renovatiebedrijf

E. van der LINDE

OMMEN BV

Vermeerstraat 13 • 7731 SM Ommen • Tel. (0529) 45 30 33

Notarispost OMMEN

Zet het zwart op wit.

Notarispost Ommen
Vrijthof 8a, 7731 CN Ommen
T 0529 - 712 523
E secretariaat@notarispostommen.nl
I www.notarispostommen.nl

Elke maandagavond
van 19.00 tot 21.00 uur gratis
en vrijblijvend inloopspreekuur.

sallands goed

registermakelaars & taxateurs

Al ruim 20 jaar on(t)roerend GOED specialist in Ommen

Hammerweg 59C - 7731 AJ Ommen
T 0529 455055 - ommen@sallandsgoed.nl

www.sallandsgoed.nl

DE KAPPER

Vrijthof 1
7731 CN Ommen
Telefoon (0529) 45 49 48
tijdvoorjezelf@salondekapper.nl

WWW.SALONDEKAPPER.NL

Maak online een afspraak

dranken & delicatessen

Varsenerstraat 2
7731 DC Ommen
T 0529 45 30 66
E info@wijnhofommen.nl
I www.wijnhofommen.nl

VERHUIZINGEN
EN
TRANSPORTEN

H. STEEN B.V.

Sogenbosstraat 3
7731 WT Ommen
Tel. (0529) 45 18 02
E-mail info@hsteenbv.nl

Nieuw in Ommen *Proef!* **3** maaltijden

Gotink
OCO Maaltijden

€15,-

0529 451 429
voor meer
info

Kijk op
gotink-oco.nl

Brugstraat 16
Ommen

WILDTHOUT
Hotel & Restaurant

SERVICE, KWALITEIT EN GEZELLIGHEID!

Telefoon 0529-451592
info@wildthout.nl
www.hotelwildthout.nl

*Aj komt
zöj't goed heb'n*

Restaurant - Catering
De Bootsmen

Coevorderweg 19
7737 PE Ommen
Tel. (0529) 45 72 72

VOOR IEDEREEN EEN BELEVENIS

Bruine Hoopsweg 6
7645 BJ Hoge Hexel

www.bungalowparkhogehexel.nl

info@bungalowparkhogehexel.nl 0546-579865